

ZBIÓR NUMIZMATYCZNY BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ

Nie wiemy, kiedy powstała kórnicka kolekcja numizmatyczna. Jedyną, i to niepewną, wskazówką jest istnienie w zbiorze brakteatu oprawnego (który przypuszczalnie wcale nie był monetą), opisanego przez Strończyńskiego w jego dziele *Pieniądze Piastów* w wydaniu z r. 1847 na s. 10 spisu monet zbioru Tadeusza Wolańskiego. Píše tam Strończyński, że 12 takich brakteatów znaleziono w Kruszwicy i rozdano je do cenniejszych zbiorów w kraju. Nie podaje autor ani daty znalezienia tych brakteatów czy medalionów, ani rozdania ich; w każdym razie musiało to się stać na kilka lat przed r. 1847. W owych latach Tytus Działyński stwarzał i pomnażał biblioteczne i muzealne zbiory kórnickie, jest przeto rzeczą wielce prawdopodobną, że założył, a co najmniej pokaźnie powiększył także zbiór numizmatyczny. Można to tym bardziej przypuszczać, że w skali ogólnej istniało wtenczas duże zainteresowanie dla numizmatyki. Oczywiście nie można wyłączyć późniejszego nabycia wspomnianego brakteatu z innego zbioru.

W chwili wybuchu wojny była to kolekcja pokaźna pod względem ilości i wartości. Niestety była zinwentaryzowana tylko w drobnej części, nie można więc jej ówczesnego stanu w pełni odtworzyć. W okresie wojennym kolekcja ta uległa częściowemu rozproszeniu. Z ocalałych monet oznaczona była większość monet polskich, reszta zupełnie nie opracowana.

W listopadzie 1953 r. przystąpiono do uporządkowania, opracowania i zinwentaryzowania tego zbioru. Praca ta obecnie dobiega końca. W miejsce dawnych, zupełnie przypadkowych, więc bardzo rozmaitych pudeł i opakowań, zastosowano pudła jednolite wykonane w Introligatori Uniwersyteckiej w Poznaniu oraz torebki do monet, nie papierowe, jakie są zazwyczaj w zbiorach, lecz celofanowe z papierowym jęczyzkiem. Te torebki celofanowe okazały się bardzo praktyczne.

Ogółem zbiór liczy 8795 monet, z czego 120 stanowią nabytki z darów z ostatnich czasów. Zdecydowanie przeważają monety polskie, których jest 7676 sztuk. Pieniądzy papierowych jest 410 sztuk, większość to asygnaty z czasów powstania kościuszkowskiego. Także i w tym zakresie zbiór został w ostatnich czasach pomnożony przez dary, między innymi zmarłej w styczniu 1954 r. w wieku 91 lat Julii Zaleskiej, pierwszej

i wieloletniej kierowniczką jednego z Zakładów Kórnickich, Szkoły Gospodarstwa Domowego w Kuźnicach pod Zakopanem.

Zbiór numizmatyczny Biblioteki Kórnickiej utracił większość najcenniejszych monet i dzisiaj okazów rzadkich i wartościowych ma niewiele. Wadą jego jest też to, że pochodzenie monet nie jest znane, co jest szczególnie ważne dla monet wczesnośredniowiecznych i średniowiecznych. Pochodzą one niewątpliwie z wykopalisk, tak zwanych skarbów, ale jakich? Niestety nie wiemy tego ani o monetach polskich, czeskich czy niemieckich, ani także dirhemach arabskich lub nielicznych monetach starożytnych, które mogą oczywiście też pochodzić z wykopalisk niepolskich. Przypuszczalnie niejedne dane w tych sprawach znajdują się w papierach po Działyńskich, ale ich wyszukanie jest jeszcze pracą do wykonania.

Wśród pieniędzy polskich stosunkowo najliczniej reprezentowane są monety z XVI wieku, jednakże i tutaj brak monet o wyższej wartości. Toteż zrozumiałą jest zupełny brak monet polskich z czasów Władysława IV, za którego panowania bito wyłącznie półtalarki, talary i czerwone złote, i to tak w Koronie, jak i w Gdańsku, Toruniu i Elblągu.

W zbiorze kórnickim są tylko moskiewskie monety tego króla z czasów, gdy jako król polski był wielkim księciem Moskwy (1610—1634).

Natomiast uderzająco słabo reprezentowane są w zbiorze kórnickim monety Stanisława Augusta, bardzo interesujące choćby przez to, że monarcha ten starał się od samego początku panowania uzdrowić zupełnie zabagnione stosunki monetarne w Polsce i mimo znanych trudnych warunków politycznych i gospodarczych dokonał prawdziwego odrodzenia mennictwa i monety.

W związku z opracowaniem zbioru numizmatycznego Biblioteka stara się obecnie uzupełnić istniejące luki w zakresie monet polskich i już w ostatnim czasie udało się niejedne braki nadrobić.

Stanisław Gibasiewicz